

УДК 657.42

Н. П. Банера*Львівський інститут економіки і туризму***БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ
СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОНТЕКСТІ
РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ**

Розглядається спрощена методика ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності малими підприємствами під впливом змін системи оподаткування.

Бухгалтерський облік, фінансова звітність, малі підприємства, зміна системи оподаткування

У структурі сучасної економіки співіснують та органічно взаємодоповнюються малий, середній і великий бізнес. Але на відміну від двох останніх малий бізнес є вихідним, найчисельнішим, а тому найпоширенішим сектором економіки. Малий бізнес — це самостійна, систематична господарська діяльність малих підприємств будь-якої форми власності та громадян-підприємців (фізичних осіб), яка проводиться на власний ризик для отримання прибутку. Розвиток малого бізнесу потребує своєчасного та ефективного прийняття управлінських рішень, інформаційною базою яких слугують дані бухгалтерського обліку. Тому актуальним питанням для суб'єктів малого підприємництва — юридичних осіб є правильне групування й узагальнення інформації в системі бухгалтерського обліку.

Проблеми теоретичного дослідження особливостей обліку та фінансової звітності на підприємствах малого бізнесу знайшли своє відображення в працях вітчизняних науковців В. Бабіча, С. Голова, В. Завгороднього, М. Матвіїва, В. Мякоти [4], Є. Свідерського, Р. Хом'яка [1]. Разом з тим питання специфіки форм бухгалтерського обліку та звітності на малих підприємствах залишаються дискусійними як у теоретичному, так і в практичному плані.

Метою нашої статті є дослідження існуючих форм обліку для суб'єктів малого підприємництва як основи відображення показників діяльності підприємства у фінансовій звітності.

Критерії віднесення підприємств до категорії малих визначені в Господарському кодексі України. Малими (незалежно від форми власності) визнаються підприємства, на яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не більший за 500 000 євро за середньорічним курсом НБУ відносно гривні [2].

Поняття суб'єктів малого підприємництва (СМП) введено Законом України «Про державну підтримку малого підприємництва», відповідно до

якого СМП є юридичними особами — суб'єктами підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що відносяться до малих підприємств за Господарським кодексом, за винятком: довірчих товариств, страхових компаній, банків, ломбардів, інших фінансово-кредитних і небанківських фінансових установ, підприємств, які здійснюють діяльність у сферах грального бізнесу й обміну іноземної валюти, виробників та імпортерів підакцизних товарів, а також суб'єктів підприємницької діяльності, у статутному капіталі котрих частка внесків, що належить юридичним особам — засновникам й учасникам, які не є СМП, перевищує 25 % [9].

Бухгалтерський облік ведуть усі суб'єкти підприємницької діяльності — юридичні особи. Ця вимога встановлена ст. 2 Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [8]. У результаті змін, які відбулися в системі бухгалтерського обліку з уведенням Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (ПСБО), суб'єкти малого підприємництва — юридичні особи отримали можливість вести бухгалтерський облік і складати фінансову звітність у простішому вигляді, зокрема, застосовувати спрощені План рахунків і методику обліку витрат, подавати звітність згідно з ПСБО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», використовувати будь-яку форму обліку як певну систему реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них [1, с. 624].

Проте більшість СМП у своїй діяльності користується однією з форм бухгалтерського обліку, розроблених і затверджених Міністерством фінансів України. При організації синтетичного й аналітичного обліку малі підприємства можуть використовувати одну з таких основних форм обліку: журнально-ордерну, просту (без використання реєстрів обліку майна малого підприємства), спрощену (з використанням реєстрів обліку майна малого підприємства). Усі вони ґрунтуються на принципі подвійного запису — єдиній методологічній основі бухгалтерського обліку в Україні [4, с. 43].

Для суб'єктів малого підприємництва встановлена скорочена за показниками квартальна і річна фінансова звітність у складі балансу (форма № 1-м) і звіту про фінансові результати (форма № 2-м). Зазначені форми звітності та порядок їх заповнення затверджені ПСБО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [7].

Після змін, внесених до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» під впливом Податкового кодексу України (ПКУ), окремі підприємства отримали можливість вести бухгалтерський облік без застосування подвійного запису. Нововведення стосуються тих підприємств, які мають право вести спрощений облік доходів і витрат (підпадають під критерії платників податку на прибуток за нульовою ставкою — п. 154.6 ПКУ) і не є платниками ПДВ [6]. Такі малі підприємства можуть провадити облік згідно з методичними рекомендаціями із застосуванням реєстрів бухгалтерсько-

го обліку малими підприємствами (наказ Міністерства фінансів України від 15.06.2011 р. № 720) та складати спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва відповідно до П(С)БО 25, викладеного в новій редакції Мінфіну України від 24.01.2011 р. № 25.

У методичних рекомендаціях № 720 використовують термін «мале підприємство». Однак у коментованому документі під малими підприємствами розуміють суб'єкти малого підприємництва, які відповідають вимогам п. 154.6 ПКУ і при цьому не зареєстровані як платники ПДВ [3]. Указаним підприємствам рекомендовано вести облік за чотирма журналами: обліку активів (1-мс); обліку пасивів (власного капіталу та зобов'язань) (2-мс); обліку доходів (3-мс); обліку витрат (4-мс). Крім того, методичні рекомендації вказують на можливість у разі потреби вести п'ять спеціальних відомостей: обліку необоротних активів (1.1-мс); нарахування амортизації (1.2-мс); обліку розрахунків з постачальниками, іншими кредиторами та бюджетом (2.1-мс); обліку витрат на ремонт та поліпшення основних засобів (4.1-мс). Якщо необхідно, на малому підприємстві можуть вести й додаткові реєстри [3].

Облік у даних реєстрах слід вести послідовно, у хронологічному порядку, позиційним способом. Стосовно кожного первинного документа, потрібно робити один запис; при групуванні документів необхідно, щоби відповідні господарські операції були однакови за економічним змістом.

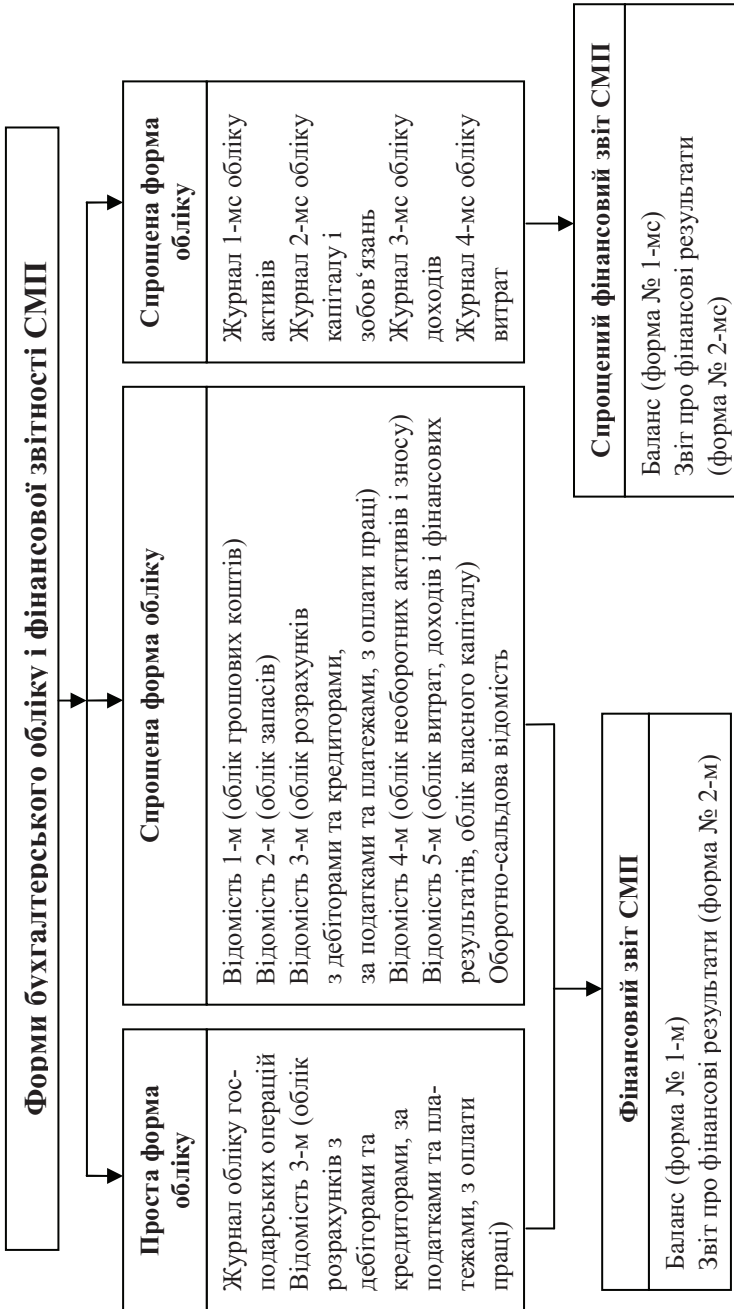
Залишок готової продукції та незавершеного виробництва інвентаризується на кожний останній день звітної періоду та оприбутковується на підставі отриманих даних. Результати інвентаризації використовують для визначення показника собівартості реалізації. Це ключовий обліковий механізм, властивий періодичній системі обліку запасів [9, с. 49].

У новій редакції П(С)БО 25 «Фінансовий звіт малого підприємництва» для малих підприємств, які мають право на застосування спрощеного обліку доходів і витрат, передбачено використання спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі балансу (форма № 1-мс) та звіту про фінансові результати (форма № 2-мс) [7]. Спрощені форми обліку та фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва подані на рисунку.

Таким чином, в останні роки проводилась активна законодавчо-нормативна робота зі спрощення системи оподаткування, обліку та звітності малих підприємств. Проте нормативні документи з обліку та фінансової звітності вимагають доопрацювання, оскільки:

введення спрощених реєстрів обліку (журналів) призвело до трансформування методології подвійного запису, тобто кореспондують між собою не рахунки, а реєстри, тому що методичними рекомендаціями № 720 запропоновано алгоритм перенесення сум з одних реєстрів до інших;

при невідповідності суб'єкта малого підприємництва критеріям, визначеним Податковим кодексом України, затруднюється перехід з обліку без подвійного запису на подвійний;

Форми бухгалтерського обліку і фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва

запровадження реєстрів обліку без застосування методу подвійного запису викликає ускладнення у формуванні фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва, що може вплинути на достовірність її показників.

Аналізована автором проблематика має перспективи до подальших наукових досліджень, зокрема, приведення у відповідність критеріїв щодо віднесення підприємств до малих, а також до тих, які можуть використовувати спрощену фінансову звітність, і розроблення рекомендацій стосовно складання фінансових звітів суб'єктів малого підприємництва та методик спрощеного обліку в них тощо.

1. Бухгалтерський облік та оподаткування: навч. посіб./ За ред. Р. Л. Хом'яка, В. І. Лемішовського. — Львів: Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. — 1220 с. 2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс: [від 16.01.2003 р. № 436-IV] / Законодавство України. — Режим доступу: [www.URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15). 3. Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: затв. наказом Міністерства фінансів України від 15.06.2011 р. № 720// Все про бухгалтерський облік. — 2011. — № 81. — С. 31–47. 4. Мякота В. Бухгалтерський облік на малих підприємствах / В. Мякота. — Х.: Фактор, 2004. — 328 с. 5. Омелянович М. Бухоблік для «малюків»: чим простіше, тим краще / М. Омелянович // Все про бухгалтерський облік. — 2011. — № 81. — С. 48–50. 6. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: [від 02.12.2010 р. № 2756-VI] / Законодавство України. — Режим доступу: [www.URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17). 7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39// Все про бухгалтерський облік. — 2011. — № 26. — С. 25–29. 8. Про бухгалтерський облік [Електронний ресурс]: Закон: [від 16.07.1999 р. № 996-XIV] / Законодавство України. — Режим доступу: [www.URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14). 9. Про державну підтримку малого підприємництва [Електронний ресурс]: Закон: [від 19.10.2000 р. № 2063-III] / Законодавство України. — Режим доступу: [www.URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2063-14](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2063-14).

БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ И ФИНАНСОВАЯ ОТЧЕТНОСТЬ СУБЪЕКТА МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В КОНТЕКСТЕ РЕФОРМИРОВАНИЯ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ В УКРАИНЕ

Рассматривается упрощенная методика ведения бухгалтерского учета и составления финансовой отчетности малыми предприятиями под влиянием изменений системы налогообложения.

ACCOUNTING AND FINANCIAL REPORTING SMALL BUSINESSES IN THE CONTEXT OF TAX REFORM IN UKRAINE

A simplify method of conducting accountant's registration and making up financial reporting by small enterprises under the influence of changes of taxing system are examined.

Стаття надійшла 27. 10. 2011

УДК 338.5

І. П. Босак*Українська академія друкарства***КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОЦІНКА ЧИННИКІВ ЦІНОУТВОРЕННЯ**

Подано класифікацію чинників ціноутворення, зроблено спробу їх оцінки в умовах ринкової економіки.

Чинники ціноутворення, класифікація, оцінка, ринкова економіка

Для успішного визначення цінової політики й ухвалення рішення щодо остаточної ціни виникає потреба в отриманні надійної цінової інформації. У сучасних умовах господарювання спостерігаються постійні коливання цін. Причиною цього є відповідні чинники, які впливають на формування ринкових цін, їх значна невизначеність, а також відсутність аналітичних залежностей між параметрами та характеристиками в ціноутворенні.

Ціну найлегше змінити, але обґрунтувати її оптимальний рівень за певних бізнес-умов складно. Різка зміна цін виводить економічну систему з рівноваги, найважливішою ознакою чого є фінансова нестабільність, а в подальшому виникнення дисбалансу між попитом і пропозицією, порушення рівноваги між динамікою цін виробників і динамікою споживчих цін. Усе це визначає вплив чинників ціноутворення, які діють іноді суперечливо та неоднозначно, і доцільність їх систематизації й аналізу.

У сучасних умовах особливе значення має встановлення оптимальних та економічно обґрунтованих цін. Питання та особливості ринкового ціноутворення досліджували вітчизняні і зарубіжні вчені І. Ліпсіц, Г. Саймон, Н. Тимошик, О. Мазур, В. Герасименко, В. Корінев та інші. Предметом їхніх досліджень, зокрема, були чинники, що впливають на встановлення ціни та якими з них можна нехтувати; аналіз цих чинників; методологія формування цін з урахуванням цінових чинників.

Відаючи належне науковим напрацюванням учених щодо вищезазначеної тематики, варто зауважити, що аспекти урахування цінових чинників у процесі формування та визначення остаточної ціни на товари й послуги і надалі залишаються актуальними.

Метою нашого дослідження є систематизація чинників ціноутворення та їх оцінка.

Характер ринкової економіки викликає відповідні труднощі в менеджерах підприємницьких структур, відповідальних за цінову політику. Як правило, ціну встановлюють інтуїтивно або ж «таку, як у всіх», не надто переймаючись її обґрунтуванням. Разом з тим, теорія ціноутворення в ринкових умовах пропонує різні наукові методи формування та підходи щодо встановлення ціни, а також способи її зміни в бік підвищення чи зниження. Особливо це є важливим під час економічних криз, нестабільних ситуацій, коли кожне підприємство стикається з необхідністю скорочувати витрати і знижувати ціни.